

Vägen till demokrati

Följ med på en tidsresa till demokratins framväxt i världen.

Vad är demokrati?

I en del frågor kanske du och dina kompisar tycker lika. Om andra saker tycker ni helt olika. Kanske kan ni lyssna på varandra och diskutera er fram till en lösning, som ni alla kan acceptera. Ni är då överens och uppnår *konsensus*. Ibland måste ni komma överens om att ni inte är överens. Då får majoriteten, de som är flest, bestämma. Det är *demokrati*.

I en demokrati ska alla människor ha lika värde och lika rättigheter. Alla ska få säga vad de tycker och kunna vara med och påverka. Motsatsen till demokrati är *diktatur*. Då är det bara en eller några få som bestämmer allt och ingen får protestera. I en demokrati ska alla få göra sin röst hörd, men man måste kompromissa och rösta för att komma till beslut.

Direkt demokrati är när alla får rösta om en viss fråga, till exempel när barn röstar om vem som ska få World's Children's Prize. Eller när ett land håller folkomröstning i en viss fråga. De flesta demokratiska länder styrs med *representativ demokrati*. Då väljer medborgarna sina representanter, politiker, som ska styra landet enligt folkets vilja.

Gemensamma beslut

I alla tider har människor samlats för att tillsammans fatta beslut, i en grupp eller by. Kanske handlar det om jakt eller odling. En del använder ritualer när gemensamma beslut ska tas, till exempel att ett föremål som en fjäder skickas runt. Den som håller i fjädern har ordet.

Ordet demokrati föds

508 F.K. föds ordet demokrati ur de grekiska orden demos (folk) och kratein (styre). Alla medborgare i Grekland får kliva upp på en trappa och säga sin åsikt om viktiga saker. Om de inte kan komma överens så röstar de om saken med handuppräckning. Bara män har rösträtt. Kvinnor, förslavade personer och utlänningar räknas inte som medborgare och får inte vara med och bestämma.

Inte kvinnor och slavar

1789 skrivs USA:s första författning (grundlag). I den står att folket ska ha makt över besluten och att människor ska ha rätt att säga och tycka vad de vill. Men författningen gäller varken kvinnor eller förslavade personer.

508 F.K.

1700-TAL

1789

Enväldiga härskare

På 1700-talet styrs de flesta länder av enväldiga ledare. I Europa bestämmer kungar och kejsare som kan strunta i folkets vilja. Men det finns tänkare som intresserar sig för nygamla idéer om att alla människor är födda fria, med lika värde och rättigheter. De frågar: Varför ska vissa ha mer makt och rikedom än andra? En del kritiserar ledarnas förtryck och menar att om folket får mer kunskap kommer de att protestera mot samhällets orättvisor.

De rikas röst

1789 blir det revolution i Frankrike. Folket kräver frihet och jämlikhet. Revolutionens idéer får stor spridning i Europa och påverkar samhällsutvecklingen. Men fortfarande är det bara män som räknas som medborgare. Dessutom får männen ofta bara rösta och bli politiker om de är rika och äger hus och mark.

Kvinnor kräver rösträtt

I slutet av 1800-talet kräver allt fler kvinnor rösträtt i politiska val. Finland är 1906 först i Europa med kvinnlig rösträtt. I Storbritannien och Sverige dröjer det till 1921. I de flesta länder i Europa, Afrika och Asien dröjer det till efter 1945, eller ännu längre innan kvinnor får rätt att rösta.

Allas lika värde

FN:s allmänna universella förklaring om de mänskliga rättigheterna antas. I den slås fast att alla människor är lika värde och har samma fri- och rättigheter.

Fria val

1957 blir Ghana i Västafrika fritt och självständigt från kolonialmakten Storbritannien och Kwame Nkrumah blir ledare. Kolonisationen av Afrika, Asien och Latinamerika började hundratals år tidigare. Europeiska stormakter skickade ut militär och upptäcktsresande som ockuperade land, stal naturresurser och gjorde människor till slavar.

1856

Första hemliga omröstningen

1856 hålls världens första hemliga omröstning som använder valsedlar med kandidaternas förtryckta namn, i Tasmanien i Australien.

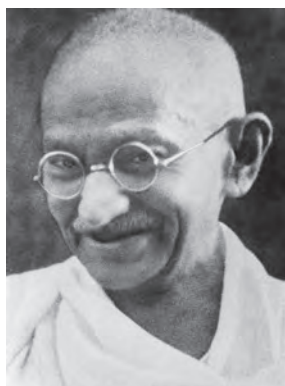

1921

1947

Världens största demokrati

1947 frigör sig Indien från det brittiska imperiet och blir världens största demokrati. Frihetskampen leds av Mahatma Gandhi, som tror på motstånd utan våld.

1948

1955

Lika rättigheter i USA

1955 vägrar Rosa Parks, som är svart, att lämna sin plats på bussen till en vit man. Rosa får böter, för i amerikanska södern har svarta inte samma rättigheter som vita. De får inte gå i samma skolor som vita barn och får ibland inte rösta. Medborgarrättskämpen Martin Luther King startar en bojkott mot bussbolaget. Det sätter igång en proteströrelse i USA mot rasism och för allas lika fri- och rättigheter.

1957

Barnkonventionen antas

FN:s generalförsamling antar Konventionen om barnets rättigheter, barnkonventionen. Där står det bland annat att varje barn har rätt att få uttrycka sin mening och bli respekterat.

1989

Rösträtt för alla i Sydafrika

1994 blir Nelson Mandela Sydafrikas första demokratiskt valda president. Han har suttit 27 år i fängelse för sin kamp mot Sydafrikas rasistiska apartheidsystem, som skilt folk åt utifrån deras hudfärg. I valet av Mandela deltar för första gången alla sydafrikaner på lika villkor.

1994

Den arabiska våren

2010 tändes en fattig ung man i Tunisien eld på sig själv i protest när polisen tar hans grönsakskärra. När nyheten om hans död sprider sig demonstrerar hundratusentals missnöjda människor mot landets diktator. Folk i grannländerna inspireras och diktatorerna i Egypten och Libyen störs. Idag är de nya demokratierna ännu mycket sköra. I flera av länderna där den arabiska våren fick fäste fortsätter de folkliga protesterna.

2010

Snabbare mot målen

Trots att fler länder än någonsin har infört demokrati drabbas människor av orättvisor och förtryck. Därför kommer världens ledare överens i FN 2015 om att kämpa för 17 nya globala mål för en bättre, mer rättvis värld.

Barnens demokratiska Global Vote

World's Children's Prize-programmet genomförs för 20:e gången. Över 45 miljoner barn har deltagit. Programmet hjälper dig och dina kompisar att hela livet kunna bidra till att bygga demokratiska samhällen där barnets och de mänskliga rättigheterna respekteras. Anordna er egen Global Vote-dag när ni vet tillräckligt om demokrati, barnets rättigheter och om barnrättshjältarna. Din röst är ditt beslut. Ingen annan får bestämma hur du ska rösta.

2023

